

Пирог Г. В. Особливості уявлень сучасних чоловіків і жінок про магію / Пирог Г. В., Дубова Н. С. // Психологія людини: свідомість і реальність: збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції (30–31 жовтня 2018 року, Ніжин) / за ред. М. В. Папучі. – Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. – С. 213-215.

Пирог Г. В.

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри психології розвитку та консультування Житомирського державного університету імені Івана Франка

Дубова Н. С.

студентка Житомирського державного університету імені Івана Франка,
м. Житомир, Україна

ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕНЬ СУЧАСНИХ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК ПРО МАГІЮ

У сучасній культурі міститься безліч магічних елементів, які, як правило, не усвідомлюються. Вони проявляються у релігійних ритуалах, побутових обрядах і традиціях, соціальних нормах і правилах і, навіть, у дитячих іграх. При цьому, на буденному рівні релігійної свідомості українці, зазвичай, пов'язують магію з негативним змістом.

Психологічний аналіз релігії доводить, що релігійні уявлення є відображенням образів індивідуального й колективного несвідомого [2; 3]. У психічних образах міститься не об'єктивна реальність, а реалії дійсності, що викривлені змістом підсвідомого людини, його внутрішніми проблемами [4]. Можна припустити, що образи магічного відображають психологічні характеристики підсвідомого їх носіїв.

Деякі дослідження показують, що якісні та кількісні характеристики релігійності мають гендерні особливості:

- у жінок більше, ніж у чоловіків, виражена релігійна потреба і глибина духовних переживань;
- чоловіча релігійність, в основному, має традиційні форми, а жіноча – більш нетрадиційні;
- вже з підлітково-юнацького віку дівчинки виявляють більшу, ніж хлопчики, схильність до таємничих і загадкових явищ [1].

З метою вивчення уявлень сучасних українських чоловіків і жінок про магію було проведено пілотажне емпіричне дослідження, методи якого включали тест на визначення структури індивідуальної релігійності Ю. В. Щербатих (нас цікавила шкала «Відношення до магії») та асоціативний експеримент, який дозволив визначити семантичний зміст поняття «Магія» для досліджуваних. Значимість отриманих результатів перевірялась за допомогою непараметричного U-критерія Манна-Уитні. Вибірку склали чоловіки і жінки у віці 23-33 років. Всі досліджувані вважають себе християнами.

Результати дослідження за методикою Ю. В. Щербатих показали, що рівень віри в магичні явища у жінок вище, ніж у чоловіків. Серед досліджуваних жінок 13% мають високий показник віри у магію, досліджуваних чоловіків з таким рівнем виявлено не було; жінок з підвищеним рівнем віри у магію теж більше, ніж чоловіків (53% і 40% відповідно). Відмінності між чоловіками і жінками за шкалою «Відношення до магії» є статистично значущими

($p = 0,043 < 0.05$), тобто жінки більше схильні проявляти інтерес до таємничих явищ, вони більше вірять у магію, ніж чоловіки.

Асоціативний експеримент показав, що кількість і зміст асоціацій чоловіків і жінок стосовно магії теж відрізняються. Середня кількість асоціацій у чоловіків – всього 3,4 слів, тоді як у жінок – 7,5. Чоловікам найчастіше спадали

на думку наступні асоціації на слово «Магія»: «зло», «жінка-відьма», «секта», «самоствердження», «заговор». Жінки найчастіше згадували: «смертний гріх», «тиша», «зло», «безбожники», «чорні справи».

Зібрані асоціації було об'єднано за семантичною близькістю у 7 категорій: «Атрибути» та «Зло» (по 24% від всіх асоціацій), «Люди» (18%), «Стани людини» (12%), «Ритуали, дії» (10%), «Обман» (7%) та «Інше» (5% асоціацій, що мають неповторний, індивідуальний характер).

Для чоловіків найбільш значущими категоріями стали «Атрибути» (29% асоціацій чоловіків), до неї увійшли такі асоціації, як «свічки», «ніч», «вогонь», «книги» тощо, тоді як для жінок найбільш вираженою категорією стала «Зло» (27% асоціацій жінок), пов'язана зі «смертним гріхом», «злом», «негативом». На другому місці у чоловіків категорія «Люди» (25%), до якої увійшли асоціації: «жінка-відьма», «секта» тощо, а у жінок – «Атрибути» (22%), пов'язані з «тишею», «темрявою», «картами Таро» тощо. Значне місце у жінок посідають категорії «Люди» (15%) та «Обман» (11%), а у чоловіків – «Стани людини» (18%), «Зло» (16%) і «Ритуали, дії» (12%). Менш значними для жінок стали категорії «Стани людини» та «Ритуали, дії», а для чоловіків – «Обман».

Отримані у результаті проведення асоціативного експерименту дані показують, що вміст образу магії у свідомості чоловіків, в основному, наповнений зовнішніми явищами, що супроводжують магію; людьми, задіяними у магії, серед яких особливе місце мають жінки; певними станами, причому не стільки негативними, скільки пов'язаними з досягненнями; виконанням певних дій та негативними етичними оцінками. Для жінок магія наповнена, перш за все, негативним змістом, злом, і її зовнішніми характеристиками, персоналіями (безбожниками, гадалками та іншими) та обманом.

Таким чином, проведене дослідження показало, що уявлення про магію у сучасних чоловіків і жінок відрізняються. Жінки більш вірять у магію та наповнюють її негативними значеннями та обманом, чоловіки більше пов'язують магію з людьми, виконанням певних дій та досягненням певних

станів. І для чоловіків, і для жінок велике значення у розуміння магії мають її зовнішні характеристики.

Література

1. Гусева Е. С. Гендерные аспекты индивидуальной религиозности / Е.С. Гусева // Известия Самарского научного центра Российской академии наук, т. 16. – 2014. – №2(2). – С. 329-332.
2. Пирог Г. В. Образ демонічних сил в свідомості осіб юнацького віку / Г.В. Пирог, В.С. Галайко // Психологія та педагогіка: необхідність впливу науки на розвиток практики в Україні : Збірник тез. – Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2018. – Ч. 1. – С. 93-95.
3. Пирог Г. В. Ціннісна природа релігії (аксіологічний аналіз християнства) : автореф. дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.11 «Релігієзнавство» / Ганна Володимирівна Пирог. – Киев, 2005. – 26 с.
4. Фрейд З. Психология бессознательного: Сб. произведений / Сост., науч. ред., авт. вступ. ст. М.Г. Ярошевский. – М.: Просвещение, 1990. – 448 с.